

روش‌های جایگزین

حل و فصل اختلاف

با تأکید بر صلاحیت شورای حل اختلاف

مؤلف:
دکتر احمد بهرامی
میررضا نسیمی



مجمع علمی و فرهنگی مجد

سرشناسه	: پورا بر اھیم، احمد،
عنوان قرارداد	: ایران. قوانین و احکام Iran. Laws, etc
عنوان و نام پدیدآور	: روش‌های جایگزین حل و فصل اختلاف با تاکید بر صلاحیت شورای حل اختلاف / مولفان احمد پورا بر اھیم، میررضا سلیمی .
مشخصات نشر	: تهران: مجد، ۱۳۹۸.
مشخصات ظاهری	: ۲۴۳ص.
شابک	: ۹-۱۴۹-۲۲۵-۶۲۲-۹۷۸
وضعیت فهرست نویسی	: فیبا
یادداشت	: کتابنامه: ص. ۲۳۹.
موضوع	: ایران. قوه قضائیه. شورای حل اختلاف
موضوع	: حل اختلاف -- ایران
موضوع	: Dispute resolution (Law) -- Iran
نمونه افزوده	: سلیمی، میررضا،
رده بندی کتبی	: KMH ۱۸۲۹
رده بندی رده‌بندی	: ۳۴۷/۵۵۰۹
شماره کتابشناسی ملی	: ۵۷۲۲۰۰۷

هرگونه تکثیر کامل یا قسمتی از کتاب بدون اجازه پدیدآورنده، یا ناشر خلاف قانون، شرع و اخلاق است.
 * از آنجمله: «دفتر مرکزی مجد» گزارش فرماید.

روش‌های جایگزین حل و فصل اختلاف با تاکید بر صلاحیت شورای حل اختلاف

مولفان: دکتر احمد پورا بر اھیم / میررضا سلیمی

انتشارات مجد

چاپ اول: ۱۳۹۸ تعداد: ۵۰۰ نسخه

حق چاپ محفوظ و منحصراً «مجد» است.

شابک: ۹-۱۴۹-۲۲۵-۶۲۲-۹۷۸

SBN: 978- 622- 225- 149- 9

دفتر مرکزی مجد:

تهران، میدان انقلاب، تقاطع خیابان منیری جاوید و شهدای ژاندارمری، پلاک ۵۷

تلفن و دورنگار: ۶۶۴۹۵۰۳۴ - ۶۶۴۱۲۰۷۸ - ۶۶۹۱۳۳۸۶

فروشگاه مرکزی: تقاطع خیابان منیری جاوید و شهدای ژاندارمری، پلاک ۵۹

تلفن: ۶۶۴۰۹۴۲۲ - ۶۶۴۸۶۸۷۴

www.majdlaw.com

E- mail: info@majdlaw.com

کانال رسمی انتشارات مجد در تلگرام: @majdlaw

فهرست مطالب

۱۰	پیشگفتار
۱۱	مقدمه
۱۵	فصل اول: اقسام شیوه های جایگزین حل و فصل اختلافات
۱۶	مبحث اول: شیوه های مبتنی بر نظر شخص ثالث
۱۶	گفتار اول: داوری
۱۶	بند اول: مفهوم داوری
۱۷	بند دوم: نحوه رسیدگی داوری
۱۸	گفتار دوم: رای کارشناسی
۱۸	بند اول: اهمیت نظر کارشناسی در جریان حل و فصل اختلافات
۱۹	بند دوم: چگونگی ارجاع اختلاف به حکم کارشناسی
۲۱	گفتار سوم: هیأت برررسی اختلاف
۲۱	بند اول: تعریف نقش هیأت
۲۲	بند دوم: نتیجه رسیدگی هیأت
۲۳	مبحث دوم: شیوه های مبتنی بر توافق طرفین
۲۳	گفتار اول: مذاکره
۲۳	بند اول: تعریف و اهمیت مذاکره در حل و فصل اختلافات
۲۴	بند دوم: نتیجه مذاکره
۲۶	گفتار دوم: میانجی گری
۲۶	بند اول: مفهوم میانجی گری
۲۶	بند دوم: نحوه حل و فصل اختلافات
۲۹	گفتار سوم: سازش
۲۹	بند اول: مفهوم قلمرو سازش
۲۹	بند دوم: نحوه حل و فصل اختلاف
۳۰	گفتار چهارم: رسیدگی اختصاری
۳۱	گفتار پنجم: روش های مهم ای. دی. آر ترکیبی
۳۱	بند اول: «میانجی گری - داوری»
۳۲	بند سوم: استفاده همزمان از میانجی گری - داوری
۳۳	مبحث سوم: مزایا و معایب روش های جایگزین حل و فصل اختلافات
۳۳	گفتار اول: مزایای روش های جایگزین حل و فصل اختلافات
۳۳	بند اول: از دیدگاه قوه حاکمه

۳۴	بند دوم: از نظر طرفین اختلاف
۴۰	گفتار دوم: معایب استفاده از روش‌های جایگزین حل و فصل اختلافات
۴۳	فصل دوم: بررسی فقهی و حقوقی شورای حل اختلاف
۴۳	مبحث اول: جایگاه داوری در فقه اسلامی و حقوق ایران
۴۳	گفتار اول: جایگاه داوری در فقه اسلامی
۴۳	بند اول: جواز داوری
۴۵	بند دوم: مشروعیت داوری
۴۷	گفتار دوم: جایگاه داوری در قوانین موضوعه
۴۷	بند اول: قوانین پیش از انقلاب
۴۹	بند دوم: قوانین پس از انقلاب
	مبحث سوم: سوره‌ها، حل اختلاف، نماد شیوه‌های جایگزین حل و فصل اختلافات
۵۱	در حقوق ایران
۵۱	گفتار اول: تشکیل سوره، صلاحیت آن و نحوه رسیدگی، صدور و اجرای آراء
۵۱	بند اول: پیشینه جایگاه قانونی
۵۳	بند دوم: تشکیل سوره‌های حل اختلاف
۵۴	بند سوم: صلاحیت سوره
۵۸	بند چهارم: نحوه رسیدگی و صدور آراء
۵۹	گفتار دوم: مزایای استفاده از سوره‌های حل اختلاف
۵۹	بند اول: نظر دولت
۶۰	بند دوم: از دیدگاه طرفین اختلاف
۶۳	فصل سوم: مفهوم، ارکان و ساختار شورای حل اختلاف
۶۳	مبحث اول: مفهوم شورای حل اختلاف در نظام‌های حقوقی
۶۳	گفتار اول: نظام‌های رومی و ژرمنی
۶۴	گفتار دوم: نظام‌های کامن لا
۶۵	گفتار سوم: نظام‌های حقوقی کشورهای سوسیالیستی
۶۶	گفتار چهارم: نظام حقوقی ژاپن
۶۶	مبحث دوم: ارکان و ساختار سازمانی شورای حل اختلاف
۶۶	گفتار اول: ارکان و اعضای سوره
۷۰	گفتار دوم: ساختار سازمانی شورای حل اختلاف
۷۱	گفتار سوم: ضرورت تشکیل سوره
۷۲	مبحث سوم: ترکیب سوره
۷۳	گفتار اول: شرایط عضویت در سوره

گفتار دوم: موارد سلب عضویت	۷۶
گفتار سوم: سمتهای شغلی مانع از عضویت در شورا	۷۷
گفتار چهارم: دفتر شورا (دبیرخانه)	۷۸

فصل چهارم: نقد و بررسی مواد قانون جدید شوراهای حل اختلاف ۱۳۹۴

درخصوص صلاحیت شوراهای حل اختلاف در رسیدگی به دعاوی حقوقی و کیفری	۸۵
مبحث اول: صلاحیت شورای حل اختلاف	۸۵
گفتار اول: تعریف صلاحیت و انواع آن	۸۵
گفتار دوم: قلمرو صلاحیت محلی (نسبی) شورای حل اختلاف	۸۶
گفتار سوم: قلمرو صلاحیت ذاتی شورای حل اختلاف	۸۷
مبحث دوم: موارد صلاحیت شوراهای حل اختلاف	۸۷
گفتار اول: موارد رسیدگی با تراضی طرفین	۸۷
بند اول: ایادات رده به ماده ۸ قانون شوراهای حل اختلاف ۱۳۹۴	۸۸
بند دوم: جرایم قابل گذشت و غیرقابل گذشت	۸۹
گفتار دوم: موارد صلاحیت قضات شوراهای حل اختلاف جهت صدور رای	۹۴
بند اول: تفاوت قانون جدید و قانون قدیم درخصوص موارد صلاحیت قضات شوراهای حل اختلاف جهت صدور رای	۹۵
بند دوم: صلاحیت شورای حل اختلاف نسبت به سایر مراجع غیرقضایی	۹۶
بند سوم: ارزیابی بهای خواسته و متفرقات دعاوی مالی	۹۷
بند چهارم: تمییز دعاوی مالی از غیر مالی	۱۰۲
بند پنجم: ضرر و زیان ناشی از جرم	۱۰۳
بند ششم: دعاوی راجع به اموال غیرمنقول	۱۰۴
بند هفتم: دعاوی مربوط به تخلیه عین مستاجر	۱۰۴
بند هشتم: صدور گواهی حصر وراثت، تحریر ترکه، مهر و موم ترکه و دفن آن	۱۰۹
بند نهم: ادعای اعسار از پرداخت محکوم به	۱۱۱
بند دهم: دعاوی خانواده راجع به جهیزیه، مهریه و نفقه	۱۱۳
بند یازدهم: تأمین دلیل	۱۱۵
بند دوازدهم: جرایم تعزیری مستوجب جزای نقدی درجه هشت	۱۱۶
بند سیزدهم: قابل تجدیدنظر بودن احکام کیفری شورا	۱۲۰
بند چهاردهم: صدور قرار تأمین بعد از تفهیم اتهام	۱۲۱
گفتار سوم: دعاوی غیرقابل طرح در شورا حتی با توافق طرفین	۱۲۳
گفتار چهارم: حل و فصل دعوی از طریق صلح و سازش	۱۲۸

فصل پنجم: بررسی اختصاصی صلاحیت شورای حل اختلاف و ارتباط آن با

حقوق شهروندی	۱۳۱
مبحث اول: موارد صلاحیت شورا در امور مدنی	۱۳۱
گفتار اول: شرح دعوای تخلیه عین مستاجر و نحوه رسیدگی آن	۱۳۴
گفتار دوم: شرح دعوای متقابل و نحوه درخواست آن	۱۳۷
گفتار سوم: شرح دعوای جلب شخص ثالث و نحوه درخواست آن	۱۳۹
گفتار چهارم: شرح دعوای ورود شخص ثالث و نحوه درخواست آن	۱۴۰
گفتار پنجم: شرح درخواست گواهی حصر وراثت و نحوه اجرای آن	۱۴۱
گفتار ششم: شرح دعوای مربوط به مهر و موم ترکه و رفع آن و نحوه درخواست آن	۱۴۳
گفتار هفتم: شرح و نحوه درخواست تامین دلیل	۱۴۴
مبحث دوم: صلاحیت شورا در امور کیفری، شرح شکایت کیفری و نحوه رسیدگی در شوراهای حل اختلاف	۱۴۴
گفتار اول: صلاحیت شورا در امور کیفری	۱۴۴
گفتار دوم: شرح شکایت کیفری و نحوه رسیدگی در شوراهای حل اختلاف	۱۴۵
مبحث سوم: اهداف و رسالت شورای حل اختلاف و پیوند آن با تحقق حقوق شهروندی	۱۴۷
گفتار اول: چگونگی عملکرد شورای حل اختلاف در تحقق حقوق شهروندی	۱۴۷
بند اول: مفهوم حقوق شهروندی و آزادی عمومی	۱۴۸
بند دوم: تاریخ حقوق شهروندی	۱۵۱
گفتار دوم: تلاش برای صلح	۱۵۴
بند اول: نحوه سازش طرفین	۱۵۶
بند دوم: اعتبار سازش نامه	۱۵۶
بند سوم: نحوه اجرای سازش نامه‌ها	۱۵۶
گفتار سوم: شورای حل اختلاف و تعارض با قانون اساسی	۱۵۷
گفتار چهارم: نتایج بررسیهای انجام شده و منجر به صدور گزارش اصلاحی و میزان رضایت شهروندان	۱۶۱
فصل ششم: رسیدگی در شورای حل اختلاف	۱۶۵
مبحث اول: آیین دادرسی شورای حل اختلاف	۱۶۵
مبحث دوم: ترتیب رسیدگی در شورا	۱۶۷
گفتار اول: دادخواست/ درخواست	۱۶۷
گفتار دوم: معاونت ارجاع (واحد ارجاع)	۱۶۹

۱۶۹.....	گفتار سوم: واحد رایانه و الصاق تمبر (پرداخت هزینه دادرسی و ابطال تمبر)
۱۶۹.....	گفتار چهارم: مراجعه به شعبه مرجوع الیه و تعیین وقت رسیدگی
۱۷۰.....	گفتار پنجم: ابلاغ، نحوه رسیدگی و صدور رای
۱۷۲.....	گفتار ششم: مرجع رسیدگی به اعتراض آرای شورا
۱۷۳.....	گفتار هفتم: اجرای احکام مدنی در شورا
۱۷۴.....	گفتار هشتم: اعاده دادرسی در شورا
۱۷۵.....	گفتار نهم: تشکیل شوراهای حل اختلاف تخصصی (ویژه)
۱۷۵.....	گفتار دهم: هزینه دادرسی در شورای حل اختلاف
۱۷۶.....	گفتار یازدهم: نیابت قضایی در شورای حل اختلاف
۱۷۸.....	گفتار سیزدهم: رد دادرس (اعضای) شورای حل اختلاف

۱۷۹.....	ضمائم
۱۷۹.....	ضمیمه ۱
۲۱۳.....	ضمیمه ۲
۲۳۲.....	ضمیمه ۳
۲۳۹.....	فهرست منابع

پیشگفتار

علی‌رغم تألیفات و نوشته‌های متعددی که در مورد شوراهای حل اختلاف به رشته تحریر در آمده اما هم‌چنان در برخی زمینه‌ها کاستی و خلأهایی احساس می‌گردد. یکی از این خلأها صلاحیت این نهاد است که بطور همه‌جانبه مورد بررسی و مطالعه قرار نگرفته است. با توجه به اهمیت و جایگاه نهاد مذکور و ضرورت تبیین روش‌های جایگزین حل و فصل اختلافات تفکری شکل گرفت تا با نگاهی موشکافانه و مبتنی بر رویه عملی، ادله این مقوله تبیین و راهکارهای اجرایی آن مطرح گردد. بدین منظور آرا اصداری این جانب به عنان قاضی شورای حل اختلاف در ضمیمه اول این اثر ارائه گشته است. غرض از تالاف و نگارش این اثر تأکید به ضرورت صلاحیت شوراهای حل اختلاف و ارائه روش‌های جایگزین حل و فصل اختلافات می‌باشد. عنایت به جایگاه و نقش مهم و در خور توجه این مرجع، از راه‌های مستقل در عرصه‌ی حقوق از تأکید مضاعف برخوردار می‌سازد. افزون بر آن با اثر نه‌آیه یاد شده و جرایم در صلاحیت آن می‌توان گفت اثر حاضر اثری نظری و کاربردی است. توجه به مباحث مطروحه در این تألیف جهت تدوین، بازنگری، اصلاح و روزآمد کردن قوانین و مقررات و استانداردهای مربوطه در این حوزه با ارائه راهکارهای تقنینی و اجرایی مؤثر می‌نماید. می‌تواند بسیاری از احتمالات را روشن نموده و چراغی فراسوی راه آیندگان باشد. امید آنکه مورد استفاده و توجه صاحب نظران قرار گیرد و پیش‌رو در طرح و واکاوی روز افزون این موضوع در بین صاحب نظران شده و به غنای قانون شوراهای حل اختلاف یاری رساند.

به رسم ادب و احترام، از مساعادت جناب آقای دکتر سید عباس حسینی نیک مدیر محترم مجمع علمی و فرهنگی انتشارات حقوقی مجد که علفه‌ای وافر و اهتمامی ستودنی در توسعه ادبیات حوزه‌های حقوقی داشته و زحمات همکاران محترم ایشان که اقدامات مقتضی را در جهت چاپ و انتشار این اثر معمول داشتند تقدیر و تشکر به عمل می‌آید. امید که حاصل تلاش، مورد استفاده و توجه صاحب نظران قرار گیرد.